В ЦАРСТВІ ФАШІЗМУ.

Двайцять пять років тому, Гумберта Першого, італійського короля, вбив у Монці анархіст Ґаетано Брешчі, що прибув з Америки, щоб зробити замах. Італія тоді переживала першу велику добу буржуазної реакції. Промисловість, що народжувалася, почувала себе вже досить міцною, щоб перемогти трудноші орґанізації та змагання робітничої кляси. Королівські ґенерали, з яких найвідоміший був Пекаріс, без жалю розстрілювали італійський пролетаріят на вулицях Міляну. Брешчі, ткач, прибув, щоб пімститися за розстрілюваний пролетаріят і вбити людину, що підписала наказ про стан облоги.

Після похорону вбитого короля, почав королювати його син Віктор Емануїл Третій. Італія тоді була схвильована й молодий король вважав, що буде краще, коли взяти новий курс. Він віддав владу "демократії". Час та умови сприяли цьому, бо хазяї доставали добрі прибутки і пролетаріят великими масами зорґанізувався під прапором "славної соціялістичної партії". До війни була майже цілковита доба розцвіту, під час якої пролетаріятові вдалося здобути деякі його негайні вимоги. Війна перервала новий курс, кинула пролетаріят, як гарматне мясо, в траншеї. Після того настали 1919 — 1920 р.р. В цей час здавалося, що італійський пролетаріят за дивовижним прикладом російської революції ось-ось здобуде собі соціяльне визволення. Але робітники, зайнявши фабрики, скоро покинули їх під впливом соціял-годовців і це довело до утворення фашізму та до капіталістичного наступу, що скінчився захопленням влади фашістами.

Віктор Емануїл Третій, якого иноді дехто називав "соціялістичним королем", бо під час великого заворушення пролетаріяту він покликав соціял-демократичних вождів, з початку Дісоляті, потім Тураті, щоб радитися з ними кожний раз, коли корона була в небезпеці. Віктор Емануїл Третій тепер без сумніву "фашістський" король, бо в час небезпеки він віддав владу фашістам.

В міру того, як зростає опозиція партій та мас проти фашізму, уряд стає все радикальнішим у фашістському, розуміється, значінню цего слова. Мусоліні, позбувшись військового міністра Ді-Джіорджіо, та морського Тоан-де-Ревеля, з технічних ніби то причин взяв на себе керування цими міністерствами, щоб бути певним у своєму пануванню над військовими силами, єдиними силами, що тепер можуть його скинути. З другого боку, Мусоліні зробив часткові зміни в своєму міністерстві, поставивши Ґранді, що був міністром внутрішних справ, заступником міністра закордонних справ, а Теруці — на місце Ґранді. Ці дві особи — зухвалі кваліфіковані ватажки, керували найбільшою частиною карних експедицій проти італійського пролетаріяту, палили, грабували та вбивали робітників і селян масами. Теруці — авантурник найчистішої води; він був жовніром в Африці і в 1921 р. керував наступом проти "Аванті", тоді щоденної ґазети італійської робітничої кляси. Фашістські ґазети цілком природно вітали призначення цих двох погромщиків.

Ні для кого не секрет, що фашізм, щоб утримати владу, примушений вживати тисячі фокусів. Після видання спеціяльного виборчого закону, щоб забезпечити собі в парляменті більшість, фашізм помічає, що цього вже не вистарчає. Треба не тільки мати більшість, щоб голосувати за закони, але й мати бюрократію, щоб їх переводити в життя. А бюрократія що з доброї чи з недоброї волі перейшла до фашізму, саботує керування. Мусоліні відчуває величезний опір, і не знаючи точно, звідкіля саме цей опір, він вважає за краще знайти його джерело у франкмасонстві, ворогом якого він завжди був. Ось чому першим з фашістських законів є закон проти таємних асоціяцій. На перший погляд цей закон хоче ніби вибити франк-масонство з усіх закутків, де воно сховалося, але в дійсності закон головним чином скеровано проти комуністичного руху, що його розвиткові закон хоче перешкоджати. Закон настільки гнучкий, що уряд зможе, коли матиме силу, не давати своїм ворогам нічого робити. Варто зазначити, що в той день, коли закон мав бути проголосований, величезна більшість фашістських послів зникла. Потрібні були загрози Мусоліні, щоб примусити їх голосувати за закон через два дні пізніше. В цім факті можна бачити демонстрацію того, що серед фашістів є велике число франк-масонів. Безпосередні наслідки закону будуть дуже важні для комуністів. Партію буде кинуто цілком у підпілля і її діяльність стане ще важчою. Цей закон буде поповнено протягом найближчого тижня законом про громадську безпеку та кодексами, що ще більше підкрутять ґвінти.

Фашізм, що всюди хоче завести нові порядки, подарував за останній місяць право голосу жінкам. Він дав буржуазним жінкам, що становлять незначну меншість жіноцтва, право брати участь у муніціпальних виборах. Так він сподівається здобути більшу або меншу кількість виборців, що підтримуватимуть режім. І коли Мусоліні, щоб переконати фашістів, що в більшій частині стоять проти виборчого права жінок, заспокоює їх що до наслідків своїх "щедрот", комуніст Гріеко від імени пролетаріяту протестував проти права голосу, даного лише "паням", і вимагав права голосу, активного й пасивного, всім чоловікам та жінкам, продуцентам, що не експльоатують чужої праці, тоб-то таким жінкам та чоловікам, що працюють на заводах, на ланах, вдома і т. д.

Едмондо Пелузо.

Рим, 26. травня, 1925 р.

З РОБІТНИЧОГО РУХУ В КАНАДІ

ПОЛОЖЕННЯ СЕРЕД МАЙНЕРІВ В ДОЛИНІ ДРОМГЕЛЕР.

Коли розбито було юнію майнерів в Кровс Нест Пес, то черга прийшла на Дромгелер Вейн і Роздейл, Алта., які творили 5-ий піддістрікт 18. дістрікту. Шерман сюди не хотів навідатися, бо не милий йому цей піддістрікт. Майнері цего піддістрікту нераз вже були піддурені, тому пильно слідили за цими фейкерами, а одночасно слідили, щоб не допустити до упадку Ю.М.В.А. Але цим разом екзекутива 18. дістрікту з Шерманом на чолі підійшла майнерів в той спосіб, що без ніякого повідомлення підписала нову угоду з власниками копалень в Келґари зі знижкою платні майнерам, хоч стара угода кінчається аж в осени.

Тоді 5-ий піддістрікт відбув конвенцію 17. червня, на якій виробив плян спільного діланя, щоб поставити опір новому аґріментові, на основі якого знижується робітникам платню. Відтак цю справу предложено на масовому мітінґу майнерам і на тому мітінґу майнері рішили відорватися від Ю.М.В.А., а злучитися з "Ред Дір Велей Кол Майнерс". В цілому піддістріктові за "Ред Дір Велей Кол Майнерс" було 683 голосів, а за старою юнією (Ю.М.В.А.) 132 голосів. Загально голосувало 822 майнерів (7 голосів було зіпсованих).

Друга конвенція відбулася 22. червня, яка вибрала тимчасову екзекутиву, до якої увійшли Дж. Флечер — президент, Б. Гол — заступник, Дж. Джинкин — секретар. Екзекутива пішла до властителів і зажадала, щоб вони признали нову юнію, а відкинули стару, але дістала відповідь: "Ми вже підписали в Келґари угоду з екзекутивою 18. дістрікту Ю.М.В.А. і ніякої иншої юнії не хочемо". Далі заявили, що отворять майни на основі нової угоди. Того самого дня Шерман прислав окремий чартер до одної найбільше реакційної майни, де робітники під проводом Ґонда, властителя майни зорґанізували окремий льокаль Ю.М.В.А.

Вечером майнері знову скликали мітінґ, на якому ухвалили вислати резолюцію до міністра праці Мордока, жадаючи від него піддержки для зорґанізовання самостійної канадийської юнії, а одночасно вислано телеґраму до фармерського посла в Оттаві Ґарлянда, щоб він вивідав, як Мордок віднесеться до нашого домагання. На мітінґу ухвалено вийти на пікетовання до тої майни, де зорґанізовано окремий льокаль Ю.М.В.А.

До пікетовання вийшло 400 майнерів. Коло майни майнері застали вже поліцію, яка охороняла скебів, що в числі 40 чоловік пішли до роботи. Властитель майни почав переконувати пікетчиків, що вони зле роблять, що відриваються від Ю.М.В.А., бо то, мовляв, орґанізація добра і т. ин. Одним словом, в инших місцевостях властителі копалень поборюють Ю.М.В.А., а в пятому піддістріктові боронять цю юнію, бо вони вже підписали з Шерманом угоду і він без жадного повідомлення майнерів згодився на знижку платні. Так що тепер Шерман заодно з властителями і треба сподіватися, що незадовго властителі і в инших копальнях згодяться на Ю.М.В.А., бо Шерман вже годиться на знижку платні. Тільки досить вже майнерам бавитися з тими зрадниками. Пора вже самим справу юнії взяти в свої руки.

В Дромгелер боротьба розпочалася одночасно з властителями і з робітничими фейкерами бувшого 18. дістрікту. Треба, щоб всі майнері помогли дромгелерським майнерам цю боротьбу виграти, бо від побіди майнерів в Дромгелер залежить багато побіда майнерів у всіх майнах бувшого 18. дістрікту.

Товариші! Ми боремося за нову дійсну майнерську орґанізацію, тому помагаючи нам, ви самі собі помагаєте!

Робкор.

Дромгелер, Алта.

В'ЇВСЯ ЇМ В ПЕЧІНКИ.

Едмонтонська буржуазна преса вчепилася президента Канадийської Партії Праці, т. А. Е. Смита, за його промову в лейбор чорч в Едмонтоні, вчепилася за те, що він ширить ідею революційної боротьби.

Вже до його приїзду писала ця преса, що до Едмонтону приїздить "Ді Колекшин Греблер", маючи на меті заздалегідь підірвати в робітників довірря до тов. Смита. Так само не спали й робітничі фейкери. Але т. Смит дуже зручно зужив всі ці випади проти тих, хто на него нападав. Він заявив, що ніяким колектором не є, а коли-б хотів ним бути, то далі був би попом.

Звертаючись до присутніх т. Смит сказав, що є люде, які часом кажуть: "Той дурень не знає, що говорить". Він заявив, що знає, що говорить і хоче, щоб його уважно слухали. Я, каже, роблю ту саму роботу, що й професор в університеті, за яку він бере $8.000 на рік. Тільки я роблю кориснішу роботу, бо я викладаю соціольольоґію, історію і економію з точки погляду робітничої кляси і в робітничому інтересі, а пани професори пристосовують ці науки до інтересів буржуазної кляси.

Робітники мають в своїх рядах багато вже чесних людей з вищою наукою, які ширять комуністичну ідею, бо зрозуміли несправедливість капіталістичного ладу.

Дуже цікаво говорив тов. Смит і годі все описати. Він сказав, що робітництву нема що надіятися на здобуття своїх прав парляментарною боротьбою. Ці права воно мусить здобувати революційною боротьбою. Маємо перед собою взірці, де вже були так звані робітничі уряди, або й тепер є, що дійшли до влади через парлямент. Ніякої зміни в життю робітництва вони не внесли. Найкращий примір цему уряд МекДоналда в Анґлії.

На закінчення своєї промови сказав, що робітнича кляса повинна отримати те, що тепер має в посіданню горстка капіталістів, а це владу зі всіма її установами і цілою системою. І для цего робітництво повинно єднатися і за це боротися.

Так говорив т. Смит, людина, що й тепер не стоїть бідно економічно, але розуміє несправедливість теперішнього ладу. Він сказав, що за позицією не вганяє, та вже й старий, але за комуністичну ідею хоче й буде боротися.

А у нас є багато робітників, котрі не мають 25 центів на обід, але говорити з другим робітником не хоче, бо думає, що він є щось вищого за того робітника. На комуністів нарікає і каже, що їм щось бракує. Всім нам однаково бракує, але коли свідомим робітникам бракує відповідного людського житя, то тим, що деруть до гори носа, бракує ще й щось в голові. Треба, щоб всі робітники й робітниці зрозуміли свої недостачі і не далися баламутити ріжним панкам та викидкам, які вміють тільки кирнити, а не будувати. Кожний робітник і фармер повинен працювати для злуки всіх працюючих і в злуці зможемо вибороти свою робітничо-фармерську владу.

Око.

Едмонтон, Алта.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти"!

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В БРАЗИЛІЇ.

В полудневo-американській республиці Бразилії живе багато українських еміґрантів. Поселилися вони там кольоніями. Дуже мало ми знаємо про політичне, економічне та освітнє життя тої еміґрації. Знаємо, що там є досить греко-католицьких попів, а останніми часами наїхало туди і петрушевичівських діячів, між ними й поет Петро Карманський.

В галицькому "Новому Часі" з 7. червня читаємо ми "Лист з Бразилії", а в нему хоч короткі, але цікаві описи життя української еміґрації. З того листа бачимо, що попи й "народні діячі" й там поділили українську еміґрацію на ворожі табори. Там дійшло до того, що навіть в церквах бються. Та нехай краще про це говорить сам лист з Бразилії до "Нового Часу". Автор листа називає попів та діячів "опікунами еміґрації". Як ці опікуни печуть еміґрацію, читаємо ми в тому листі таке:

"Опікуни займалися усякими иншими, иноді доволі скандальними справами, а еміґрація ниділа, аж поки не дійшла до сьогодняшнього стану приголомшеної фанатичної череди.

З початком виходу "Українського Хлібороба" наша еміґрація ще більш різко поділилася на два протилежні табори — противників і прихильників Василіян. Крім ґазетної полемики в обох орґанах, заговорили кольонії і почалась боротьба, часто-густо засобами, непрактикованими серед культурних обставин. Поминувши непристойні ґазетні лайки, обі сторони взялись до фізичного "воздействія", станули на шлях, який на погляд декого скорше доведе до мети. Щоби бути однак справедливим мушу зазначити, що численні початки цієї благородної акції дали оо. Василіяне. Найяскравішим фактом є відоме вже читачам "Нового Часу", підбурення Василіянами фанатичної юрби, яка в церкві до втрати притомности побила Мартиновича.

На "білий" терор громада відповіла "червоним". Так в листопаді м. р. на стації Трес Баррас пані М. побила і обкидала смердячими яйцями о. Шкірпана. Ця подія широкою луною відбилась серед нашої еміґрації, викликавши в одному таборі сердечне обурення, в другому — радість. Вскорі після цього згорів в кольонії Ісарема народній дім, побудований громадою. Слід зазначити, що в цьому домі крім піяцьких оргій нічого більш не відбувалося, тому можливо, що його спалили або незадоволені з посеред цієї чесної компанії або по необережности, хоча... можлива инша причина. А оце підчас великодніх свят, коли о. Шкірпан вертав з Папандуви до Ірасеми, невідомі люде, озброєні дрючками, знову напали на нього. Завдяки тому, що віз був критий, о. Ш. вдалось уникнути поважних наслідків.

Такими засобами ведеться тут боротьба. Що це впливає деморалізуючо на ціле громадянство—не підлягає сумніву".

М. Дніпровий.

З поля науки і техніки

ПОЧТА НА ДНІ ОКЕАНУ.

Ґрупа французьких інжінерів розробила надзвичайний проєкт-плян почтового сполучення поміж Европою та Америкою через труби, прокладені на дні океану. Почта вкладатиметься в гарматну кулю, при допомозі гармати буде викидатися в трубу, й летіти нею з величезною швидкістю. Лист з Европи до Америки заходитиме за 3½ години. Сполучення між Европою та Америкою проте не буде безпосереднє. На деяких островах Атлянтійського океану гадають встановити допомічні стації. Гармата, що викидатиме знаряддя з почтою, буде мати силу рівну до сили 38 цалевої гармати.

ПРОЄКТ ОСУШУВАННЯ МОРЯ.

У Голяндії тепер є 7.300.000 душ населення. Тільки до 20 відсотків його живе в містах — Ротердамі, Гадзі, Амстердамі та Утрехті. Через малі розміри голяндської території сільське населення переселюється до міст, де вже й так є багато зайвого робітництва. Щоб побільшити територію, голяндський уряд береться за величезну роботу, — він хоче осушити частину морської затоки, що врізується в Голяндію.

Площа, яку мають осушити, становить понад 2,000 квадратових верстов. Робота коштуватиме 300 мілйонів карбованців золотом.

ПЕРЕВОЗКА ЖИВИХ РИБ.

В Німеччині на залізниці користуються особливими ваґонами для перевозки живої риби. Ваґони влаштовано так:

З одного боку товарового ваґону є 4 посудини вмістимістю в 4000 літрів кожна, сполучені-ж вони між собою сітчаною перегородкою.

Для охолоджування води є особливий насос, який забірає воду з посудин і нагнітає її в трубопровод, що міститься у верхній частині ваґону, звідкіля вода розбрискується, й охолоджуючись при цьому, вступає назад у посудину з водою.

Щоб було в воді більше повітря, його за допомогою особливого компресора нагнітається в прилаштований на дні посудини трубопровод, і воно бульками піднімається вгору. І насос і компресор працюють за допомогою великого нафтового двигуна, який звязаний, крім того, з динамо-машиною для освітлення ваґону.

Як показала практика, жива риба витримує перевозку на велику далечінь, і такі ваґони тепер уже широко росповсюджені.

М. Волинець. 10)

"ПАРТНЕРКА"

(Продовження.)

— Тільки попові жінки— кінець, а ми-ж люде, а життя — це довгий шлях і на нему все нам може притрафитися — фільософував я.

— На свому життю зробив я вже не мало дурниць, але це остання, кажу тобі!

— Чи можна поцікавитися?

— Не тільки можна, але й повинен. Ти повинен знати їх. Може це й тобі придасться та заставить тебе инакше дивитися на світ.

— Я весь слухаю.

— Першу дурницю я зробив тоді, як захотів йти до школи. Розумієш — сам захотів. Батько хотів, щоб я поганяв на зяблю коні коло плуга, а я захотів до школи... Батько вибив мене смачно і віддав до школи.

— Що-ж, чи ти так хотів вчитися, чи не хотів поганяти коней коло плуга?

— Ходив до школи сусідів Танасько і мене закортіло.

— Чи ти це зачислюєш до одної з дурниць, за яку був битий?

— Не перебивай. При найбільшій економії з мого боку, я витер на ґімназіяльній лаві шість пар сподніх. Чи навчився я там чогось у відплату за це?

— Бодай хоч добре до ладу брехати!

— Хоч не довчився, але все-ж таки дечого навчився.

— Чому-ж не довчився до кінця?

— Женитися захотів. Захотів женитися, бо думав, що вона, моя голубка, одинока на світі.

— Ну?

— Тай ну! Школа пропала, а до року й жінка...

— Пропала?

— Ще гірше. Зробилася лише звичайною жінкою.

— А ти-ж чого хотів?

— Я, товаришу, її ідеалізував! Так, як ти тепер всіх людей.

— Тебе-ж я зовсім не ідеалізую... Що-ж далі?

— Далі? Далі — спотикатися по ріллі не хотів, бо я мав шість кляс ґімназіяльних. Куди не пірвався — казали, що я нескінчений ґімназист. Плюнув я всім на хвіст і до Канади.

— Думав тут стати паном?

— Хотів бути корисним громадянству...

— Бо галицьке громадянство тебе не зрозуміло?!...

—Тільки ти не будь такий слизький... Цікаво, то слухай, а не цікаво, то я мовчу...

— Говори, говори.

— Тож-то. Приїхав до Канади і просто до Едмонтону. А там до соціял-демократичної партії. Бачиш?

— Бачу й знаю. Багато вас таких починало з соціял-демократичної партії.

— Пригадуєш собі салю на Киністіно проти "Севой Готелю"?

— Як бачу. Був там раз на мітінґу... Як Січинського "визволяли".

— Там я почав канадієнізуватися. Там я отримав перше боєве соціялістичне хрещення...

— За кого: за міс Мини, чи за Атабаску?

— Говорю тобі серіозно. Як прийду бувало на мітінґ, а там К. як пічне говорити: "Товариші й товаришки! Нас гнітуть, визискують, попихаються нами, але чим більше нас гнітуть, тим сильніший буде вибух!" і т. ин. Каже, "нам треба держатися солідарно, помагати один другому, горою стояти одному за другого", одним словом "всі за одного, один за всіх".

— І тепер ти стоїш?

— Бачив я часами, як проходив вулицею, що з тої салі так десь коло 12. або 1. години ночі виходили лідери, а з ними дівчата... Тож, думаю, сердечні, працюють для добра пролетаріяту. А "Нова Громада" збірає до громади всіх визискувачів... А там, зі Станіславова, з мого рідного міста, з-за ґратів світить нам зірка... ні, местник нашого народу — Січинський. А у мене в кишені вітер і в підошвах діри. Так захопився я пролетарською справою, що й пальці з черевиків вилізли. Беруть мене хлопці і везуть на Кровс Нест Пес до майни. Побачив я там той бідний пролетаріят... Ти був коли на Белвю та на Гилкрест?

— Ні.

— Жаль. Ось як будемо, я тобі покажу, де тоді жив наш пролетаріят... Той, що ти його ідеалізуєш. Жив в невеличких хатинах, позбиваних з льоґів, над річкою. По 10—15 в одній хатині. А перед кожною хатиною порожніх бочок з пива купка, зза якої і самої хатини не видно. А як прийде день виплати — що там робилося!...

— Невже-ж всі там так пили.

— Може й не всі, але тих, що не пили, не було видно з-за тих, що пили.

— А як-же ти?

— Та й я також коло них. Сказано-ж: "всі за одного, один за всіх".

— І там ти свій розум пропив?

— Ні, там я був, говорячи тодішньою мовою, людиною чистою і нетленною... А як перекласти на мою теперішню мову: був дурнем.

— Чому?

— Працював я там в майні з одним чоловіком. Уяви собі — тверезим. "Спартнерувався" я з ним, як би ось з тобою. Він навчив мене майнерки, був зі мною дуже отвертим... Я навіть дізнався, де він свої гроші складає. А складав він — знаєш де?

— Де?

— У фляшку, а фляшку закопував під деревом. Він так мені довірився, що я часом ходив з ним, коли він ніс свою пейду до фляшки і помагав йому закопувати її.

— І не кортіло тебе вкрасти?

— Не так, щоб кортіло, але часом я думав: коли-б так мені ці гроші!.. А було їх вже в тій фляшці поверх тисячі доларів... Одного разу я навіть вирішив був... не вкрасти, але взяти, гей би позичити і нічого йому не казати. А ті гроші пожертвувати на визвіл Січинського... Тоді саме кампанія велася. Візьму, думаю, приїду до Едмонтону і "жертвую тисячу доларів на визвіл нашого героя"... Ґазети зараз про це напишуть. А сам вернуся назад до Кровс Нест Пес, признаюся тому чоловікові і скажу: "Товаришу! Я працюю тут в майні доти, доки не зароблю і не віддам тобі тисячу доларів".

(Далі буде.)

ЧИ ВИ ВЖЕ МАЄТЕ

найновішу книжку відомого пролетарського письменника М. ІРЧАНА

КАРПАТСЬКА НІЧ

що недавно вийшла з друку? Якщо немаєте її ви самі, або ваші знайомі, то постарайтеся купити, а будете мати корисну книжку в хаті. Не тратить вона вартости навіть тоді, як ви перечитаєте її. Це довша повість з воєнних часів в Галичині і з життя робітництва в Америці. Коли читаєте, то не можете так довго відірватися від книжки, доки не перечитаєте до кінця.

Письменник М. Ірчан сам пережив війну і вірно описує всі ті страшні події в старому краю. Читаючи "Карпатську ніч" ви рівночасно багато вчитеся і то в найбільш приступний спосіб, бо ціла книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращому папері, оправлена з артистичним малюнком в двох кольорах.

КУПІТЬ, А НІКОЛИ НЕ ПОЖАЛІЄТЕ! РОЗПОВСЮДНЮЙТЕ СКРІЗЬ ЦЮ КНИЖКУ.

Висилаються книжки за попереднім надісланням грошей.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилати на таку адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.